

Rättsfallssamlingen

FÖRSLAG TILL AVGÖRANDE AV GENERALADVOKAT
NILS WAHL
föredraget den 11 september 2014¹

Mål C-449/13

CA Consumer Finance SA
mot
Ingrid Bakkaus
Charline Bonato, född Savary,
Florian Bonato

(begäran om förhandsavgörande från tribunal d'instance d'Orléans (Frankrike))

”Konsumentskydd — Konsumentkrediter — Kreditgivarens skyldigheter innan kreditavtal ingås — Skyldighet att ge förklaringar och att bedöma konsumentens kreditvärdighet — Bevismedlen och bevisbördan för att nämnda skyldigheter har fullgjorts”

1. Förevarande begäran om förhandsavgörande rör tolkningen av vissa bestämmelser i direktiv 2008/48/EG² angående skyldigheter som åligger en kreditgivare innan ett kreditavtal ingås. De skyldigheter som mer specifikt är i fråga anges i artikel 5 (skyldighet att informera och att ge förklaringar) och artikel 8 (bedömning av konsumentens kreditvärdighet) i nämnda direktiv.
2. Den hänskjutande domstolen önskar huvudsakligen erhålla preciseringar i fråga om bevismedlen och bevisbördan för att nämnda skyldigheter har fullgjorts. Jag kommer i mitt förslag till avgörande att förklara att även om frågan om vem det åligger att styrka att informations- och kontrollskyldigheten enligt direktiv 2008/48/EG har fullgjorts på ett korrekt sätt vid avtalets ingående verkar helt logiskt framgå av nämnda direktiv, förefaller dock *bevismedlen* för nämnda fullgörande i hög grad styras av principen om processautonomi. Därför ska de frågor som den hänskjutande domstolen har ställt behandlas med viss försiktighet i syfte att åstadkomma balans mellan det i direktivet eftersträlvade syftet att skydda konsumenten och behovet av att inte ställa orealistiska krav på kreditgivaren i fråga om bevisningen.

¹ — Originalspråk: franska.

² — Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/48/EG av den 23 april 2008 om konsumentkreditavtal och om upphävande av rådets direktiv 87/102/EEG (EUT L 133, s. 66, rättad genom EUT L 207, s. 14, EUT L 199, s. 40, och EUT L 234, s. 46).

I – Tillämpliga bestämmelser

A – Unionsrätt

3. I artikel 5 i direktiv 2008/48, med rubriken "Förhandsinformation", föreskrivs följande:

"1. I god tid innan en konsument blir bunden av ett kreditavtal eller ett erbjudande om kreditavtal ska kreditgivaren eller kreditförmedlaren, på grundval av de kreditvillkor som erbjuds av kreditgivaren samt, i förekommande fall, de önskemål som uttryckts och den information som tillhandahållits av konsumenten, lämna konsumenten den information som denne behöver för att kunna jämföra olika erbjudanden och fatta ett välgrundat beslut om huruvida ett kreditavtal ska ingås. Sådan information, på papper eller på något annat varaktigt medium, ska tillhandahållas genom blanketten 'Standardiserad europeisk konsumentkreditinformation' i bilaga II. Kreditgivaren ska anses ha uppfyllt informationskraven i denna punkt och i artikel 3.1 och 3.2 i direktiv 2002/65/EG om han har tillhandahållit 'Standardiserad europeisk konsumentkreditinformation'. ...

...

6. Medlemsstaterna ska se till att kreditgivare och eventuella kreditförmedlare ger de förklaringar som konsumenterna behöver, så att konsumenterna kan ta ställning till huruvida det föreslagna kreditavtalet passar deras behov och ekonomiska situation, exempelvis genom att för konsumenterna förklara den förhandsinformation som ska ges enligt punkt 1, de föreslagna produkternas huvudsakliga egenskaper och de särskilda effekter dessa kan ha för konsumenterna, inbegripet konsekvenserna av utebliven betalning från konsumentens sida. Medlemsstaterna får avgöra hur, i vilken omfattning och av vem detta bistånd ska ges beroende på de omständigheter under vilka kreditavtalet erbjuds, till vem det erbjuds och den typ av kredit som erbjuds."

4. Artikel 8.1 i direktiv 2008/48, med rubriken "Skyldighet att bedöma konsumentens kreditvärdighet" har följande lydelse:

"Medlemsstaterna ska säkerställa att kreditgivaren innan kreditavtalet ingås gör en bedömning av konsumentens kreditvärdighet, på grundval av tillräckliga uppgifter som i förekommande fall erhållits från konsumenten och, när så är nödvändigt, på grundval av sökning i relevant databas. Medlemsstater vars lagstiftning kräver att kreditgivare måste göra en bedömning av konsumentens kreditvärdighet på grundval av en sökning i relevant databas får bibehålla det kravet."

5. I artikel 22 i direktiv 2008/48, med rubriken "Harmonisering och detta direktivs tvingande karaktär", föreskrivs följande i punkterna 2 och 3.

"2. Medlemsstaterna ska se till att konsumenterna inte kan avsäga sig de rättigheter som de ges genom bestämmelser i nationell lagstiftning vilka införs för att genomföra eller som motsvarar detta direktiv.

3. Medlemsstaterna ska också säkerställa att de bestämmelser de antar för att genomföra detta direktiv inte kan kringgå genom det sätt på vilket avtal formuleras, t.ex. genom att integrera sådana kreditutnyttjanden eller kreditavtal som omfattas av tillämpningsområdet i detta direktiv i kreditavtal vars karaktär eller syfte skulle göra det möjligt att undvika tillämpning av direktivet."

6. I artikel 23 i direktiv 2008/48, som har rubriken "Sanktioner", föreskrivs följande:

"Medlemsstaterna ska fastställa bestämmelser om sanktioner som ska tillämpas vid överträdelse av de nationella bestämmelser som antas enligt detta direktiv och vidta alla åtgärder som krävs för att säkerställa att de genomförs. Sanktionerna ska vara effektiva, proportionerliga och avskräckande."

B – *Fransk rätt*

7. Lag nr 2010-737 av den 1 juli 2010 om reformering av konsumentkrediter,³ genom vilken direktiv 2008/48 införlivades i fransk rätt, infördes i artikel L. 311-1 och följande artiklar i konsumentlagen (code de consommation).

8. I artikel L. 311-6 i konsumentlagen angående skyldigheten att inge blanketten standardiserad europeisk konsumentkreditinformation föreskrivs följande:

- I. Innan avtalet ingås ska kreditgivaren eller kreditförmedlaren skriftligt eller i annat bestående format ge konsumenten nödvändig information för att denne ska kunna jämföra olika erbjudanden och tydligt kunna förstå sina åtaganden utifrån sina önskemål. ...
- II. När konsumenten vill ingå ett kreditavtal på försäljningsstället, ska kreditgivaren se till att det informationsblad som anges i punkt I lämnas till konsumenten på försäljningsstället.”

9. I artikel L. 311-8 i konsumentlagen som gäller skyldigheten att ge förhandsinformation anges följande:

”Kreditgivaren eller kreditförmedlaren ska lämna de förklaringar till låntagaren som denne behöver för att kunna avgöra huruvida det föreslagna kreditavtalet är anpassat till dennes behov och finansiella situation, bland annat på grundval av informationen i det informationsblad som anges i artikel L.311-6. Kreditgivaren eller kreditförmedlaren ska uppmärksamma låntagaren på den föreslagna kreditens eller de föreslagna krediternas väsentliga särdrag och på vilka följder dessa krediter kan få för dennes finansiella situation, inbegripet vid eventuell underlåtenhet att återbetala krediten. Dessa upplysningar ska lämnas på grundval av de önskemål som låntagaren i förekommande fall har uttryckt.

...”

10. Artikel L. 311-9 i konsumentlagen har följande lydelse:

”Innan kreditavtalet ingås ska kreditgivaren kontrollera låntagarens kreditvärdighet på grundval av tillräckliga upplysningar, inklusive upplysningar som konsumenten lämnar på kreditgivarens begäran. Kreditgivaren ska ta en kreditupplysning enligt artikel L. 333-4 på de villkor som anges i de i artikel L. 333-5 nämnda föreskrifterna.”

11. Artikel L. 311-48 andra och tredje styckena i konsumentlagen har följande lydelse:

”När kreditgivaren inte har fullgjort sina skyldigheter enligt artikel L. 311-8 och L. 311-9, faller rätten till ränta automatiskt bort, helt eller till den del som domstolen fastställer. ...

Konsumenten är endast skyldig att återbetala kapitalbeloppet, när detta förfaller till betalning, samt i förekommande fall ränta som kreditgivaren inte förlorat rätten till. Belopp som uppburits i ränta, vilka är räntebärande till lagstadgad räntesats från betalningsdagen, ska återbetalas av kreditgivaren eller dras av från det resterande kapitalbeloppet.”

3 — JORF av den 2 juli 2010, s. 12001.

II – Bakgrunden till tvisten, tolkningsfrågorna och förfarandet vid domstolen

12. Begäran om förhandsavgörande har lagts fram inom ramen för två tvister mellan dels CA Consumer Finance SA (nedan kallat CA CF) och Ingrid Bakkaus, dels CA CF och makarna Bonato angående betalningskrav på resterande belopp, jämte ränta, av ett lån som detta bolag hade beviljat dem för inköp av motorfordon.

13. Efter det att talan väckts i dessa mål vid tribunal d'instance d'Orléans (domstol i första instans i Orléans) och svarandena inte infunnit sig till förhandlingen, prövade denna domstol ex officio⁴, vad gäller frågan huruvida kreditgivarens rätt till ränta eventuellt bortfallit med stöd av artikel L. 311-48 i konsumentlagen, ett antal grunder. För det första hävdades att kreditgivaren inte hade visat att låntagaren fått ta del av det informationsblad som ska överlämnas innan avtalet ingås. För det andra anfördes att kreditgivaren inte visat att skyldigheten att ge förklaringar fullgjorts och att kreditgivaren inom ramen för denna skyldighet åsidosatt sin skyldighet att göra låntagaren uppmärksam på vissa punkter. För det tredje angavs att kreditgivaren inte hade tagit någon kreditupplysning (fichier des incidents de remboursement des crédits aux particuliers, FICP) inom ramen för bedömningen av kreditvärdigheten. I tvisten mellan makarna Bonato och CA CF, anförde denna domstol även den grunden att kreditgivaren inte visat att skyldigheten att kontrollera låntagarnas kreditvärdighet hade fullgjorts.

14. Då tribunal d'instance d'Orléans ansåg att dessa tvister gav upphov till frågor om unionsrättens tillämpning och tolkning, beslutade den att förklara målet vilande och att ställa följande tolkningsfrågor till domstolen:

- 1) Ska direktiv 2008/48/EG tolkas så, att det ankommer på kreditgivaren att lägga fram bevisning för att denne på ett korrekt sätt fullgjorde de skyldigheter som åligger kreditgivaren när ett kreditavtal upprättas och verkställs och som följer av den nationella lagstiftningen genom vilken direktivet införlivades?
- 2) Utgör direktiv 2008/48/EG hinder för att det förhållandet att kreditgivaren på ett korrekt sätt har fullgjort sina skyldigheter endast styrks med en standardklausul i kreditavtalet där konsumenten uppger att kreditgivaren har fullgjort sina skyldigheter och som inte styrks av de handlingar som kreditgivaren har lagt fram och som lämnats till konsumenten?
- 3) Ska artikel 8 i direktiv 2008/48/EG tolkas så, att nämnda direktiv utgör hinder för att kontrollen av konsumentens kreditvärdighet endast görs utifrån de uppgifter som konsumenten uppger, utan att dessa uppgifter faktiskt kontrolleras mot andra uppgifter?
- 4) Ska artikel 5.6 i direktiv 2008/48/EG tolkas så, att kreditgivaren inte kan anses ha gett de förklaringar som konsumenten behöver om kreditgivaren inte i förväg har kontrollerat konsumentens ekonomiska situation och behov?

Utgör artikel 5.6 i direktiv 2008/48/EG hinder för att nämnda direktiv tolkas så, att de förklaringar som konsumenten behöver inte endast ska framgå av den information om avtalet som nämns i kreditavtalet, utan att kreditgivaren upprättar en specifik handling?"

15. CA CF, den franska regeringen, den tyska regeringen och den spanska regeringen samt Europeiska kommissionen har avgett skriftliga yttranden.

16. Den franska regeringen, den tyska regeringen och Europeiska kommissionen har yttrat sig vid förhandlingen den 10 juli 2014.

4 — Enligt artikel L.141-4 i konsumentlagen kan domstolen ex officio ta upp bestämmelserna i denna lag i de tvister som uppkommit angående dess tillämpning.

III – Bedömning

A – *Allmänna överväganden om de skyldigheter i samband med avtalets ingående som följer av direktiv 2008/48 och om beviskraven för att nämnda skyldigheter fullgjorts*

17. Det främsta syftet med direktiv 2008/48 är att alla konsumenterna ska tillförsäkras ett högt och likvärdigt konsumentskydd och att det skapas en verklig inre marknad.⁵ Därför bör medlemsstaterna vidta lämpliga åtgärder för att främja så kallade ”ansvarsfulla” metoder under kreditförbindelsens alla skeden med beaktande av de särskilda förhållanden som råder på deras kreditmarknad.⁶

18. En av pelarna i den harmonisering som följer av direktiv 2008/48 avser således de skyldigheter som kreditgivaren har innan kreditavtalet ingås. Dessa består dels i att ge konsumenten ett antal upplysningar och förklaringar⁷ för att denne ska kunna göra ett medvetet val innan kreditavtal ingås, dels i att bedöma konsumentens kreditvärdighet. Dessa krav syftar till att göra såväl kreditgivaren som låntagaren ansvariga för beslutet att underteckna avtalet och att bevilja krediten.⁸

19. I förevarande fall aktualiseras två harmoniserade aspekter av direktiv 2008/48 genom de grunder som anförs ex officio och som tagits upp i den hänskjutande domstolens frågor. Den första aspekten gäller skyldigheten att ge upplysningar och förklaringar i artikel 5.1 och 5.6 i direktiv 2008/48. Den andra aspekten rör skyldigheten att i enlighet med artikel 8 i samma direktiv kontrollera kreditvärdigheten. I fransk rätt får åsidosättandet av dessa skyldigheter, som anges i artiklarna L. 311-6, L. 311-8 och L. 311-9 i konsumentlagen, konsekvenser som är kännbara för en försumlig kreditgivare, eftersom den bestämmelse som syftar till att införliva artikel 23 i direktiv 2008/48, nämligen artikel L. 311-48 i konsumentlagen, föreskriver påföljden att kreditgivarens rätt till ränta i princip helt och hållet bortfaller.⁹

20. Det ska framhållas att motsvarande bestämmelser i detta direktiv har införlivats i fransk rätt genom antagandet av Lagarde-lagen av den 1 juli 2010¹⁰ (loi Lagarde), vilket gör det möjligt att trots det sätt på vilket tolkningsfrågorna har formulerats undanröja varje diskussion om att direktivet borde tillerkännas horisontell direkt effekt.

21. Det ska även noteras att den hänskjutande domstolen inte har frågat domstolen huruvida det är möjligt för den att ex officio tillämpa de bestämmelser genom vilka direktiv 2008/48 införlivas i intern rätt. Detta förklaras säkerligen av att denna möjlighet i vart fall erbjuds den i nationell rätt (se artikel L. 141-4 i konsumentlagen) och av den tillnärmning som obestridligen kan bli följden av domen Rampion och Godard.¹¹ I den domen tillerkändes den nationella domstolen behörighet att ex officio tillämpa vissa bestämmelser som innebar ett införlivande i intern rätt av bestämmelser i direktiv 87/02 som föregick direktiv 2008/48.

22. Den hänskjutande domstolen har väsentligen ställt frågor angående bevismedlen och bevisbördan för att skyldigheterna i samband med avtalets ingående har fullgjorts.

5 — Se skäl 9 i direktiv 2008/48 som anger att ”[d]et krävs fullständig harmonisering för att kunna tillförsäkra alla konsumenterna i gemenskapen ett högt och likvärdigt konsumentskydd som tillvaratar deras intressen och för att det ska skapas en verklig inre marknad”.

6 — Se skäl 26 i direktivet.

7 — Artiklarna 5 och 6 i direktivet.

8 — Artikel 8 i direktivet.

9 — I dom LCL Le Crédit Lyonnais (C-565/12, EU:C:2014:190, punkterna 46–54), gjorde domstolen viktiga förtydliganden när den skulle avgöra i vilken mån det nationella systemet var förenligt med artikel 23 i direktiv 2008/48.

10 — Se punkterna 7–11 i detta förslag till avgörande.

11 — C-429/05, EU:C:2007:575 (punkt 69).

23. Jag anser, såsom jag kommer att utveckla i följande resonemang, att svaret på frågan *vem* det åligger att bevisa att nämnda skyldigheter har fullgjorts på ett korrekt sätt indirekt framgår av direktiv 2008/48 och dess syften. De *bevismedel* som godtas härvidlag hänför sig däremot i enlighet med principen om processautonomi till medlemsstaternas interna rätt.

24. Vad först beträffar frågan om vem det åligger att visa att skyldigheterna i samband med kreditavtalets ingående har fullgjorts på ett korrekt sätt finns det, såsom den hänskjutande domstolen helt riktigt har påpekat, inte någon klar och precis regel i direktiv 2008/48 om att det skulle vara kreditgivaren som har bevisbördan för att skyldigheterna fullgjorts. Direktivet utgör således inte i sig hinder mot bevisregler som finns i de nationella rättsordningarna angående skyldigheternas fullgörande eller uteblivna fullgörande.

25. Dock kvarstår att det helt logiskt följer av det konsumentskyddssyfte som eftersträvas i direktiv 2008/48 att bevisbördan för att skyldigheten att ge upplysningar till konsumenten och kontrollera dennes kreditvärdighet har fullgjorts åvilar kreditgivaren. Jag återkommer till detta vid bedömningen av den första tolkningsfrågan. Rent allmänt anser jag att det borde ankomma på den som har en specifik upplysnings- och kontrollskyldighet, i detta fall kreditgivaren, att visa att dessa skyldigheter har fullgjorts.

26. När det för det andra gäller åtgärder för bevisupptagning avseende nämnda skyldigheters fullgörande, ska dessa i överensstämmelse med principen om processautonomi överlåtas åt den nationella rätten, under förutsättning att effektivitetsprincipen och likvärdighetsprincipen iakttas. Medlemsstaterna ska nämligen säkerställa att bevisreglerna för det första inte är mindre förmånliga än de som avser en liknande talan som grundar sig på nationell rätt, och, för det andra, inte gör det i praktiken omöjligt eller orimligt svårt för enskilda att utöva de rättigheter som följer av unionens rättsordning.¹²

27. Likvärdighetsprincipen är inte relevant i förevarande fall.

28. Vad iakttagandet av effektivitetsprincipen beträffar anser jag att den inte fordrar en precis definition av vilken bevisning som kan godtas i syfte att visa att kreditgivarens skyldigheter, vilka är en följd av att direktiv 2008/48 införlivats, har fullgjorts. Såsom den hänskjutande domstolen verkar medge, fann domstolen i dom *Rampion och Godard* (EU:C:2007:575) att det är nödvändigt med en ”intervention utifrån”, det vill säga att bevara domstolens befogenhet att ex officio tillämpa bestämmelser som införlivar direktiv 87/102 i syfte att säkerställa ett effektivt konsumentskydd. Den hänskjutande domstolen är emellertid av den uppfattningen att domstolens intervention inte kan säkerställa unionsrättens effektivitet utan en regel angående bevisbördan och bevisföremålet. Den har förklarat att det oftast beror på vilka handlingar som förebringats i målet om eventuella åsidosättanden kan konstateras.

29. Denna argumentering är inte helt övertygande.

30. Först och främst skulle det enligt min mening innebära ett steg för långt om det ansågs att konsumentskyddet kräver en regel om bevisbördan och föremålet för bevisningen vad gäller de skyldigheter som följer av direktiv 2008/48. Skapandet av en sådan regel skulle riskera att ett lagstadgat system för bevisningen infördes som skulle undanröja all fri bevisprövning, vilket inte vore ofarligt ur ett rättsäkerhetsperspektiv.

12 — Se, för ett liknande resonemang, dom *Arcor* (C-55/06, EU:C:2008:244, punkt 191 och där angiven rättspraxis), och *Steffensen* (C-276/01, EU:C:2003:228, punkterna 62 och 63).

31. Detta resonemang bortser vidare från att en domstol från och med den tidpunkt då den frågar sig om det förekommit eventuella åsidosättanden av de skyldigheter i samband med ett kreditavtals ingående som anges i direktiv 2008/48, kan eller till och med måste vidta alla processuella åtgärder som behövs för att visa att nämna skyldigheter har fullgjorts på ett korrekt sätt.¹³ I likhet med vad domstolen redan har slagit fast, vad gäller bedömningen ex officio av huruvida en sådan klausul som ingår i ett avtal vilket har slutits mellan en konsument och en kreditgivare eventuellt är oskälig och mot bakgrund av den jämförelse som kan göras och som domstolen gjorde i dom Rampion och Godard (EU:C:2007:575) med den skyddsnivå som de olika direktiven om konsumentskydd tillhandahåller, ska den nationella domstolen vid behov ex officio vidta åtgärder för bevisupptagning, för att fastställa huruvida den informations- och kontrollskyldighet som åligger en kreditgivare i samband med avtalets ingående har fullgjorts på ett korrekt sätt.

32. Det är mot bakgrund av det ovan anförda som jag ska pröva var och en av tolkningsfrågorna.

B – Den första frågan: Bevisbördan för det korrekta fullgörandet av kreditgivarens skyldigheter i samband med avtalets ingående enligt direktiv 2008/48

33. Den hänskjutande domstolen har ställt den första frågan för att få klarhet i huruvida direktiv 2008/48 ska tolkas så, att det ankommer på kreditgivaren att lägga fram bevisning för att denne på ett korrekt sätt fullgjort de skyldigheter som åligger kreditgivaren när ett kreditavtal upprättas och verkställs och som följer av den nationella lagstiftningen genom vilken direktivet införlivats.

34. Enligt min uppfattning strider inte ett effektivt utövande av de rättigheter som direktiv 2008/48 ger mot en sådan nationell bestämmelse¹⁴ som den i fransk rätt föreskrivna regeln att det är kreditgivaren som har bevisbördan för ett korrekt fullgörande av skyldigheten att ge förhandsinformation.

35. Det är fullt möjligt att tvärtom, i förlängningen av vad jag inledningsvis anför, anse att det helt logiskt följer av det konsumentskyddssyfte som eftersträvas i direktiv 2008/48 att det i princip måste ankomma på kreditgivaren att visa att informations- och kontrollskyldigheten i samband med avtalets ingående har fullgjorts. Kreditgivaren kan vara förpliktad att inför domstolen redogöra för hur denne på ett riktigt sätt fullgjort dessa skyldigheter före avtalslutet, vilket, såsom den franska regeringen har nämnt, medför att kreditgivaren anstränger sig för att samla in och bevara bevis för att skyldigheten att ge upplysningar och förklaringar har fullgjorts.

36. Detta innebär rent konkret att den nationella domstol som har att ta ställning till huruvida diverse informations- och kontrollskyldigheter i samband med avtalets ingående vilka föreskrivs i direktiv 2008/48 har fullgjorts på ett korrekt sätt, ska om den bedömer att det bevismaterial som förelagts den är otillräckligt, vända sig till kreditgivaren för att denne ska få möjlighet att inkomma med de uppgifter som domstolen anser saknas.

37. Även om kreditgivaren för att säkerställa verkan av direktiv 2008/48 måste anstränga sig för att visa att den fullgjort sina skyldigheter i samband med avtalets ingående, kan det inte krävas att handlingar som per definition endast låntagaren förfogar över, exempelvis sådana upplysningar som kreditgivaren förmodas ha delgett konsumenten på papper eller på något annat varaktigt medium i enlighet med artikel 5.1 i direktiv 2008/48, företes av denne kreditgivare.

13 — Se, för ett liknande resonemang, dom Pénezügi Lízing (EU:C:2010:659, punkt 56).

14 — Det följer nämligen av artikel 1315 i franska civillagen att den som gör gällande att han är befriad från att fullgöra en skyldighet, måste styrka detta.

38. Följaktligen anser jag att den regel som är förhärskande i fransk rätt enligt vilken det i princip är kreditgivaren som har bevisbördan för att de skyldigheter i samband med avtalets ingående har fullgjorts vilka anges i artiklarna 5–8 i direktiv 2008/48, inte endast saknar skadliga verkningar för det konsumentskydd som garanteras genom direktivet, utan även fullt ut är förenligt med dess effektivitet.

39. Det följer av det anförda att den första frågan bör ges ett jakande svar. Direktiv 2008/48 ska tolkas så, att det ankommer på kreditgivaren att lägga fram bevisning för att denne på ett korrekt sätt fullgjort de skyldigheter som åligger kreditgivaren när ett kreditavtal upprättas och verkställs och som följer av den nationella lagstiftningen genom vilken direktivet införlivats.

C – Den andra frågan: Bevisning i form av en standardklausul för att de skyldigheter i samband med avtalets ingående som åligger kreditgivaren har fullgjorts

40. I den andra frågan har den hänskjutande domstolen frågat domstolen huruvida införandet av en standardklausul, som inte styrks av handlingar som kreditgivaren utfärdat och överlämnat till låntagaren, kan vara tillräckligt för att visa att de informations- och kontrollskyldigheter som åligger kreditgivaren har fullgjorts.

41. Det framgår i förevarande fall av begäran om förhandsavgörande att det kreditavtal som den ena av svarandena i det nationella målet, Ingrid Bakkaus tecknade, innehöll en standardklausul i vilken hon erkände att hon ”mottagit och fått kännedom om det standardiserade europeiska informationsbladet”. Den hänskjutande domstolen undrar om en sådan klausul, förutom att den visar att låntagaren mottagit ett informationsblad innan avtalet ingicks, även kan styrka att själva innehållet i den förhandsinformation som lämnats är förenlig med kraven i direktiv 2008/48. Denna domstol har särskilt hänvisat till artikel 22 i direktiv 2008/48 som ålägger medlemsstaterna att se till dels att konsumenterna inte kan avstå från rättigheter som nationella bestämmelser tillerkänner dem vilka införts för att genomföra direktivet, dels att dessa bestämmelser inte kan kringgås genom det sätt på vilket avtal formuleras.

42. Min åsikt är att den sistnämnda frågan bör få ett nyanserat svar.

43. Det framgår förvisso av artikel 5.1 sista meningen i direktiv 2008/48 att ”[k]reditgivaren ska anses ha uppfyllt informationskraven i denna punkt ... om han har tillhandahållit ’Standardiserad europeisk konsumentkreditinformation’” som anges i bilaga II. Införandet av en klausul som bekräftar att den standardiserade europeiska konsumentkreditinformationen mottagits intygar således att en handling utförts som, *om och endast om* den visar sig vara förenlig med de krav som följer av bilaga II i detta direktiv, bekräftar att kreditgivaren har fullgjort sin skyldighet att ge förhandsinformation.

44. Däremot är min åsikt att den klausul som det här är fråga om inte på något sätt kan betraktas som en klausul som innebär att konsumenten erkänner att de skyldigheter i samband med avtalets ingående som åvilar kreditgivaren har fullgjorts på ett korrekt sätt. Följaktligen skulle en omvänd bevisbörda för nämnda skyldigheters fullgörande kunna förhindra utövandet av de rättigheter som erkänns i direktiv 2008/48.

45. Genom denna klausul intygar låntagaren helt enkelt en faktisk omständighet (att han mottagit blanketten Standardiserad europeisk konsumentkreditinformation) och inte att en skyldighet har fullgjorts på ett korrekt sätt (det vill säga att ett standardiserat informationsblad har överlämnats som uppfyller de krav som följer av direktiv 2008/48). Med andra ord och tvärtemot den situation som var aktuell i dom Rampion och Godard (EU:C:2007:575), har inte den omständigheten att en sådan standardklausul som den i det nationella målet införts i ett avtal den verkan att tvingande bestämmelser som införlivar nämnda direktiv förlorar sin tillämplighet. Enligt min mening är således

denna klausul i dess egenskap av bevismedel för fullgörandet av en skyldighet inte oförenlig med artikel 22 i direktiv 2008/48 som syftar till att förbjuda användningen av avtalsklausuler som innebär att skyldigheter som följer av detta direktiv kringgås eller att konsumenterna avstår från rättigheter som direktivet direkt eller indirekt tillerkänner dem.

46. Konsumentens erkännande av att han faktiskt mottagit nämnda blankett, i avsaknad av bestridande och uppgifter som tyder på motsatsen, kan icke desto mindre leda till antagandet att konsumenten har informerats innan kreditavtalet ingicks. Det handlar emellertid enbart om en presumtion som är helt förenlig med effektivitetsprincipen. Konsumenten kan nämligen alltid göra gällande att han inte mottagit handlingen eller att den inte uppfyller de krav som följer av kreditgivarens skyldighet att ge förhandsinformation. Införandet av en standardklausul borde enligt min mening endast vara förbjudet om klausulen inskränker såväl konsumentens som domstolens möjligheter att ifrågasätta att kreditgivaren på ett korrekt sätt fullgjort sin informations- och kontrollskyldighet innan kreditavtalet ingicks.

47. Enligt vad bland annat CA CF vidare har understrukit i sitt skriftliga yttrande, förefaller det vara svårt för kreditgivaren att visa att denne på ett korrekt sätt fullgjort sin informationsskyldighet och faktiskt överlämnat handlingen med information till låntagaren samt att styrka dess innehåll utan att det krävs en intervention från tredje part och i avsaknad av en klausul i vilken det erkänns att blanketten med förhandsinformation har överlämnats till konsumenten.

48. Mot bakgrund av dessa överväganden föreslår jag att den andra frågan besvaras så, att direktiv 2008/48 inte utgör hinder mot en standardklausul i vilken låntagaren erkänner att han mottagit blanketten för standardiserad europeisk konsumentkreditinformation. En sådan standardklausul utgör dock inte med nödvändighet ett bevis för att de skyldigheter som följer av direktivet fullgjorts på ett korrekt sätt.

D – Den tredje frågan: Räckvidden av kreditgivarens skyldighet att kontrollera konsumentens kreditvärdighet

49. I den tredje tolkningsfrågan undrar den hänskjutande domstolen i vilken utsträckning kreditgivaren är förpliktad att, inom ramen för bedömningen av konsumentens kreditvärdighet innan avtalet ingås, kontrollera att konsumentens uppgifter är sanningsenliga.

50. Här är det ännu en gång lämpligt att ge ett nyanserat svar.

51. Först och främst är det svårt att veta i vilken mån CA CF, såsom bolaget har påstått, grundade sig på handlingar som innehöll svarandenas inkomster och betalningsförmåga eller om det inskränkte sig till att dra slutsatser angående deras kreditvärdighet enbart med stöd av uttalanden från deras sida som inte var styrkta¹⁵.

52. Enligt vad som sedan framgår av skäl 26 i direktiv 2008/48, syftar artikel 8.1 i direktiv 2008/48 till att kreditavtal ska beviljas på ett ansvarsfullt sätt, vilket särskilt betyder att det ”bör ... åligga kreditgivarna att *individuellt*¹⁶ kontrollera konsumentens kreditvärdighet”. Detta syfte innebär att kreditgivaren ska försäkra sig om att den som vill ingå ett kreditavtal är kreditvärdig med hjälp av den eller de metoder som han bedömer vara mest adekvata. Denna kontroll kan ske med hjälp av

15 — I målet mot Ingrid Bakkaus, förebringade CA CF vid domstolen en förteckning över inkomster och utgifter som var undertecknad av Ingrid Bakkaus och försedd med intyg, vilket inte verkar vara fallet i målet mot makarna Bonato.

16 — Min kursivering.

handlingar som visar kreditökandens ekonomiska situation, exempelvis lönebesked, utdrag eller historik från bankkonton och skattedeclarationer, men inte enbart sådana handlingar. Det kan exempelvis inte uteslutas att en kreditgivare som har en affärsförbindelse sedan lång tid tillbaka med vissa kunder redan i förväg har kunskap om lånesökandens ekonomiska situation.

53. Det tycks mig däremot inte att direktiv 2008/48 innebär någon skyldighet för kreditinstituten att systematiskt kontrollera att de uppgifter som intygar konsumentens inkomster och utgifter vilka tillhandahållits av denne är sanningsenliga. Såsom tydligt framgår av ordalydelsen i artikel 8.1 i direktiv 2008/48, krävs det enbart av kreditgivaren att denne innan kreditavtalet ingås gör en bedömning av konsumentens kreditvärdighet, ”på grundval av tillräckliga uppgifter som i förekommande fall erhållits från konsumenten och, när så är nödvändigt, på grundval av sökning i relevant databas”. Såsom den tyska regeringen enligt min åsikt helt riktigt anförde i sitt skriftliga yttrande, understryker denna formulering att kreditgivaren har ett utrymme för skönsmässig bedömning när denne ska besluta om de upplysningar som vederbörande förfogar över är tillräckliga för att intyga att den som ansöker om ett lån är kreditvärdig.

54. Denna analys får visst stöd av den omständigheten att formuleringen i förslaget¹⁷ enligt vilken kreditgivaren måste försäkra sig om låntagarens kreditvärdighet innan kreditavtalet ingås ”med hjälp av alla medel som står till dennes förfogande”¹⁸ till slut inte behövs i direktiv 2008/48.

55. Utan att det påverkar medlemsstaternas möjligheter att ge kreditgivarna instruktioner och riktlinjer (se skäl 26 i direktiv 2008/48), ankommer det således uteslutande på kreditgivaren att försäkra sig om att han förfogar över ”tillräckliga uppgifter”. Huruvida nämnda uppgifter är tillräckliga kommer med nödvändighet att variera beroende på omständigheterna vid kreditavtalets ingående eller det belopp avtalet gäller. Däremot kan inte kreditgivaren, efter det att denne samlat in ett tillräckligt antal uppgifter som intygar att låntagaren är kreditvärdig, förebrås för att inte ha kontrollerat att dessa uppgifter är riktiga eller sanningsenliga.

56. Det är i detta sammanhang viktigt att betona att kontrollen av kreditvärdigheten utgör en garanti för såväl konsumenten (genom att den skyddar honom från ett åtagande som han absolut inte kan leva upp till), som för kreditgivaren (som riskerar att inte kunna komma i åtnjutande av den avtalade återbetalningen).

57. Denna kontroll av kreditvärdigheten som är av intresse för båda parter i kreditavtalet bygger på ömsesidiga förpliktelser. Å ena sidan måste kreditgivaren samla ihop tillräckligt med information som intygar att konsumenten har betalningsförmåga. Å andra sidan måste konsumenten samarbeta på ett lojalt sätt och presumeras vara uppriktig när han överlämnar de begärda handlingarna.¹⁹

58. Även om en kreditgivare som har anledning att betvivla låntagarens uppriktighet eventuellt kan göra mer eller mindre omfattande undersökningar för att försäkra sig om att de handlingar som den som ansöker om lånet har tillhandahållit, är kreditgivaren inte på något sätt tvungen att göra det i varje fall. Denne kan begränsa sig till att konstatera att konsumenten, med hänsyn till de handlingar som kreditgivaren erhållit, måste betraktas som kreditvärdig.

17 — Se artikel 9 i förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om harmonisering av medlemsstaternas lagar och andra författningar om konsumentkrediter, KOM(2002) 443 slutlig, (EGT C 331 E, 2002, s. 200).

18 — På denna punkt skiljer sig de krav som följer av direktiv 2008/48 markant från de krav som nyligen fastställts i Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/17/EU av den 4 februari 2014 om konsumentkreditavtal som avser bostadsfastighet och om ändring av direktiven 2008/48/EG och 2013/36/EU och förordning (EU) nr 1093/2010 (EUT L 60, s. 34). Skäl 22 i det sistnämnda direktivet preciserar i detta avseende att ”[b]estämmelserna om kreditprövning [bör] skärpas jämfört med konsumentkrediter, kreditförmedlare bör ge mer precis information om sin status och sitt förhållande till kreditgivarna för att synliggöra potentiella intressekonflikter, och alla aktörer som är inbegripna vid upprättandet av kreditavtal som avser fast egendom bör på ett ändamålsenligt sätt vara godkända och föremål för övervakning”.

19 — Dessa krav på uppriktighet och försiktighet tas upp i det i fotnot 17 nämnda förslaget.

59. Varje annan inställning skulle riskera att påtagligt inskränka villkoren för konsumtionslån och följaktligen ifrågasätta skapandet av en gemensam kreditmarknad som jag erinrar om även direktiv 2008/48 syftar till att skapa.²⁰

60. Det följer av det ovan anförda att enligt artikel 8 i direktiv 2008/48 ska kreditgivaren kontrollera konsumentens kreditvärdighet med stöd av ett tillräckligt antal uppgifter och inte nöja sig enbart med uttalanden från konsumenten som inte är styrkta. Däremot ålägger denna bestämmelse inte den yrkesmässige kreditgivaren att systematiskt kontrollera att den av konsumenten tillhandahållna informationen är uppriktig för att intyga att den är trovärdig.

E – Den fjärde frågan: Räckvidden av kreditgivarens skyldighet att ge förklaringar och att bistå konsumenten enligt artikel 5.6 i direktiv 2008/48

61. Denna fråga som rör tolkningen av artikel 5.6 i direktiv 2008/48 består av två delar.

62. Frågans första del gäller huruvida kreditgivarens skyldighet att ge adekvata förklaringar till konsumenten måste föregås av en undersökning av konsumentens ekonomiska situation och behov.

63. En ordagrann läsning av artikel 5.6 i direktiv 2008/48 som föreskriver att det föreslagna kreditavtalet ska förklaras och att det ska passa konsumentens behov, jämförd med artikel 8.1 i direktivet som rör kontrollen av kreditvärdigheten, föranleder mig ännu en gång att ge ett nekande svar.

64. Såsom framgår av de uttryck som används i skäl 27 i direktiv 2008/48 har skyldigheten att ge de adekvata förklaringar som anges i artikel 5.6 i direktiv 2008/48 till syfte att göra det möjligt för konsumenten att teckna ett kreditavtal med full vetskap om vad saken gäller. Det handlar nämligen om att ge konsumenterna ”ytterligare hjälp att välja vilket av de föreslagna kreditavtalen som bäst lämpar sig för just deras behov och ekonomiska situation” vilket kan göra det nödvändigt att ”de föreslagna produkternas huvudsakliga egenskaper förklaras för konsumenterna utifrån de förhållanden som gäller för var och en för att konsumenterna ska kunna förstå de konsekvenser som kreditprodukterna kan få för deras ekonomiska situation”. I artikel 5.6 i direktiv 2008/48 nämns inte något krav på att kreditgivaren, inom ramen för sin skyldighet att ge förklaringar, ska kontrollera låntagarens ekonomiska situation och än mindre dennes kreditvärdighet.

65. I detta skede rör det sig, såsom CA CF har påpekat, inte om en bedömning av kreditvärdigheten, vilken direktiv 2008/48 enbart behandlar i artikel 8, och det ska preciseras att kontrollen av att kreditavtalet passar låntagarens behov och ekonomiska situation åligger den senare personligen (kreditgivaren ger de ”förklaringar som konsumenterna behöver, så att konsumenterna kan ta ställning till huruvida det föreslagna kreditavtalet passar”²¹), medan undersökningen av kreditvärdigheten är ett initiativ som det ankommer på kreditgivaren att ta.

66. Denna tolkning verkar för övrigt bekräftas av motiven till förslaget till direktiv²², som anger i fråga om konsumentens förhandsinformation att ”[k]reditgivaren eller kreditförmedlaren får av konsumenten och den som ställer en säkerhet bara begära sådana uppgifter som enligt artikel 6 i direktiv 95/46/EEG är relevanta och ändamålsenliga och inte omfattar mer än vad som är nödvändigt, med hänsyn till de ändamål för vilka de samlas in och behandlas. Konsumenten och den som ställer en säkerhet är skyldiga att svara uppriktigt på de precisa frågor som kreditgivaren eller kreditförmedlaren ställer”.

20 — Se skäl 9 i direktiv 2008/48, och för ett liknande resonemang, dom Rampion och Godard (EU:C:2007:575, punkt 59).

21 — Min kursivering.

22 — Se det i fotnot 17 nämnda förslaget.

67. Härav följer att artikel 5.6 i direktiv 2008/48 ska tolkas så, att kreditgivaren inte är skyldig att kontrollera konsumentens kreditvärdighet innan skyldigheten att ge förklaringar och bistånd har fullgjorts.

68. Frågans andra del rör det skede då förhandsinformationen ska ha tillhandahållits och om den måste ha lämnats i en specifik handling.

69. Vad för det första angår det skede i vilket både den information och de förklaringar som avses i artikel 5.1 och 5.6 i direktiv 2008/48 ska ha lämnats, anser jag att det räcker att nämna att dessa bestämmelser gäller skyldigheter som ska fullgöras på förhand, vilket förutsätter att konsumenten får tillfälle att ta del av nämnda information innan avtalet ingås. Enligt min mening kan detta krav uppfyllas genom ett omnämnande i själva utkastet till avtal från och med den tidpunkt då konsumenten har mottagit informationen och tagit del av den före avtalets undertecknande.

70. Vad för det andra beträffar det sätt på vilket skyldigheten att ge adekvata förklaringar fullgörs i enlighet med artikel 5.6 i direktiv 2008/48, kräver denna bestämmelse inte några särskilda formaliteter för de förklaringar som kreditgivaren måste tillhandahålla konsumenten innan ett kreditavtal ingås. Detta hindrar emellertid inte, ånyo enligt principen om processautonomi, att medlemsstaterna har möjlighet att fastställa på vilket sätt skyldigheten att ge förklaringar i artikel 5.6 i direktiv 2008/48 ska fullgöras.

71. Härav följer att för att det ska anses styrkt att sådana skyldigheter faktiskt har fullgjorts, vilka måste anpassas till varje enskilt fall (se skäl 27 och artikel 5 i direktiv 2008/48), det inte med nödvändighet fordras att ett formulär eller en specifik skrivelse företes.

72. Det rör sig om en individuell prövning, såsom framgår av skäl 27 i direktiv 2008/48, där det överläts åt medlemsstaterna att bestämma vid vilken tidpunkt och i vilken utsträckning som dessa förklaringar ska ges till konsumenten ”med beaktande av de särskilda förhållanden som råder vid krediterbjudandet, konsumentens behov av hjälp och de enskilda kreditprodukternas beskaffenhet”.

73. Det följer av det ovan anförda att artikel 5.6 i direktiv 2008/48 inte innebär att den yrkesmässige kreditgivaren måste upprätta en specifik handling i vilken det redogörs för vilka förklaringar denne gav konsumenten innan kreditavtalet ingicks.

74. Mot bakgrund av dessa överväganden föreslår jag att den fjärde frågan besvaras på följande sätt. Artikel 5.6 i direktiv 2008/48 ska tolkas så, att kreditgivaren inte är skyldig att undersöka låntagarens ekonomiska situation eller dennes behov innan kreditgivaren tillhandahåller adekvata förklaringar. De adekvata förklaringar som kreditgivaren ska ge kan inte följa av de upplysningar om avtalet som kreditavtalet innehåller. Kreditgivaren är emellertid inte skyldig att överlämna en särskild från kreditavtalet avskild handling till låntagaren för att tillhandahålla adekvata förklaringar.

IV – Förslag till avgörande

75. Mot bakgrund av övervägandena ovan föreslår jag att domstolen besvarar de frågor som har ställts av tribunal d’instance d’Orléans (Frankrike) enligt följande:

- 1) Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/48/EG av den 23 april 2008 om konsumentkreditavtal och om upphävande av rådets direktiv 87/102/EEG, ska tolkas så, att det ankommer på kreditgivaren att lägga fram bevisning för att denne på ett korrekt sätt fullgjort de skyldigheter som åligger kreditgivaren när ett kreditavtal upprättas och verkställs.

- 2) Direktiv 2008/48 utgör inte hinder mot en standardklausul i vilken låntagaren erkänner att han mottagit blanketten för standardiserad europeisk konsumentkreditinformation. En sådan standardklausul utgör dock inte med nödvändighet ett bevis för att de skyldigheter som följer av direktivet fullgjorts på ett korrekt sätt.
- 3) Enligt artikel 8 i direktiv 2008/48 ska kreditgivaren kontrollera konsumentens kreditvärdighet med stöd av ett tillräckligt antal uppgifter och inte nöja sig enbart med uttalanden från konsumenten som inte är styrkta. Däremot ålägger denna bestämmelse inte kreditgivaren att systematiskt kontrollera att den av konsumenten tillhandahållna informationen är uppriktig för att intyga att den är trovärdig.
- 4) Artikel 5.6 i direktiv 2008/48/EG ska tolkas så, att kreditgivaren inte är skyldig att kontrollera konsumentens kreditvärdighet, innan skyldigheten att ge förklaringar och bistånd har fullgjorts.

Artikel 5.6 i direktiv 2008/48 ska tolkas så, att kreditgivaren inte är skyldig att undersöka låntagarens ekonomiska situation eller dennes behov innan kreditgivaren tillhandahåller adekvata förklaringar. De adekvata förklaringar som kreditgivaren ska ge kan inte följa av de upplysningar om avtalet som kreditavtalet innehåller. Kreditgivaren är emellertid inte skyldig att överlämna en särskild från kreditavtalet avskild handling till låntagaren för att tillhandahålla adekvata förklaringar.